

Suomen ev. lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja

1995: 2

Kirkon ulkoisain osasto

Porvoon yhteinen julkilausuma on ekumeeninen asiakirja, jonka tarkoituksena on saattaa Brittein saarten anglikaaniset kirkot sekä Skandinavian ja Baltian luterilaiset kirkot entistä läheisempään yhteyteen keskenään.

Julkilausuman hyväksyminen merkitsee, että kirkot tunnustavat toisensa kuuluvaksi Kristuksen yhteen kirkkoon, ottavat toistensa jäsenet vastaan omina jäseninään ja tarjoavat niille samat palvelut kuin omille jäsenilleenkin, tunnustavat toistensa kirkollisen viran oikeaksi sekä hyväksyvät vastavuoroisen ehtoollis- ja saarnausteiden.

Opas Porvoon yhteiseen julkilausumaan taktoo auttaa seurakuntien jäseniä ja työntekijöitä tutustumaan julkilausuman sisältöön. Se sisältää myös tietoa anglikaanisen kristillisyyden pääpiirteistä. Opikeuluoppaana se on tarkoitettu käytettäväksi yhdessä itse julkilausuman kanssa.

OPAS

PORVOON YHTEISEEN JULKILAUSUMAAN

toimittanut
Tapio Luoma

ISBN 951-9301-79-8
ISSN 1237-279X

Suomen ev.lut.kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 1995: 2

**OPAS
PORVOON YHTEISEEN
JULKILAUSUMAAN**

toimittanut
TAPIO LUOMA

**Kirkkohallitus
Helsinki 1995**

PORVOON YHTEINEN JULKILAUSUMA

on ekumeeninen asiakirja, jonka tarkoitus on saattaa Brittein saarten anglikaaniset kirkot sekä Skandinavian ja Baltian luterilaiset kirkot entistä läheisempään yhteyteen keskenään.

Julkilausuman hyväksyminen merkitsee, että kirkot tunnustavat toisensa kuuluvaksi Kristuksen yhteen kirkkoon, ottavat toistensa jäsenet vastaan omina jäseninään ja tarjoavat niille samat palvelut kuin omille jäsenilleenkin, tunnustavat toistensa kirkollisen viran oikeaksi sekä hyväksyvät vastavuoroisen ehtoollis- ja saarnatuoliyhteyden.

Julkilausuman hyväksyminen merkitsee suurta edistysaskelta kirkkojen yhteisymmärryksessä ja yhteisessä elämässä. Se avaa myös Suomen evankelis-luterilaisen kirkon hiippakunnille, paikallisseurakunnille, niiden työntekijöille ja jäsenille entistä paremmat mahdollisuudet laajentaa ja syventää yhteyksiä Brittein saarten anglikaanisiin kirkkoihin, niiden hiippakuntiin ja seurakuntiin.

Opas Porvoon yhteiseen julkilausumaan tahoo auttaa seurakuntien jäseniä ja työntekijöitä tutustumaan julkilausuman sisältöön. Se sisältää myös tietoa anglikaanisen kristillisuuden pääpiirteistä. Opiskeluoppaana se on tarkoitettu käytettäväksi yhdessä itse julkilausuman kanssa. Sekä Porvoon yhteisen julkilausuman suomenkielisiä laitoista että tätä opasta on saatavana Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallituksen julkaisu- ja AV-myyntistä. Oppaan on laatinut pastori Tapio Luoma, joka itse on harjoittanut opintoja Brittein saarten teologisissa oppilaitoksissa. Hän on käyttänyt työssään soveltuvin osin hyväkseen vastaavaa englanninkielistä teosta "*The Porvoo Declaration. Reference to the Diocesan Synods and Study Guide*", jonka on julkaissut Council for Christian Unity of the General Synod of the Church of England v. 1994.

Helsingissä 20.3.1995

Juhani Forsberg
teologisten asiain sihteeri
Kirkon ulkoasiain osasto

Toimittaja:
Tapio Luoma

Julkaisija:
Kirkkohallitus -
Kirkon ulkoasiain osasto

ISSN 1237-279X
ISBN 951-9301-79-8

1. JOHDANTO

Mikä on Porvoon yhteinen julkilausuma?

Se on tulos neuvotteluista, joita on käyty vuosina 1989-1992 Britannian ja Irlannin anglikaanisten kirkkojen sekä Pohjoismaiden ja Baltian luterilaisten kirkkojen välillä. Nimensä asiakirja on saanut Porvoon tuomiokirkon mukaan, jossa neuvottelujen viimeisenä päivänä vietettiin ehtoollista.

Mikä tarkoitus Porvoon yhteisellä julkilausumalla on?

Se pyrkii lähentämään mukana olevia kirkkoja toisiinsa. Sen tavoitteena on luoda luterilaisten ja anglikaanien välille uudet ja entistä tiiviimmät suhteet syvemmän yhteyden ja yhteistyön aikaansaamiseksi.

Miksi tällainen syvempi yhteys on tarpeen?

Lähtökohtana *Porvoon yhteiselle julkilausumalle* on tutussa uskonnuttuksessa lausuttu toteamus, että me uskomme ”pyhän yhteisen seurakunnan ja pyhän yhteyden”. Tämä tarkoittaa, että kristillisten kirkkojen ja uskontokuntien lukumäärän suuruudesta huolimatta maailmassa on olemassa tarkalleen ottaen vain yksi pyhä, yhteinen, katolinen ja apostolinen kirkko. Katolisuus merkitsee, että kirkko on maailmanlaajuinen, ja apostolisuus puolestaan sitä, että kirkon perustana on alkuaan apostolien julistama sanoma ylösnouksesta Kristuksesta.

Porvoon yhteinen julkilausuma nousee uskosta, että Jumala itse kutsuu meitä rakentamaan yhteyttä oman maamme muihin kristillisiin yhteisöihin myös rajojemme yli toisiin kirkkoihin. *Porvoon yhteinen julkilausuma*

lausuma on ilmaus siitä, että pohjoisen Euroopan merkittävimmät kirkot pyrkivät lähentymään toisiaan näkyvällä tavalla.

Julkilausuma tarjoaa uudenlaisen näyn kristillisestä yhteydestä ja kirkon yhteydestä Pohjois-Euroopassa aikana, jolloin maanosamme valtiot yhdenyvät sosiaalisesti, poliittisesti ja taloudellisesti. Kontaktit Baltian maiden, Pohjoismaiden ja Brittein saarten välillä lisääntyvät kaiken aikaa kaupan, turismin, koulutuksen ja ympäristöneuvonnan aloilla. On myös muistettava maitemme kansalaisten henkilökohtaiset yhteydet toisiinsa esimerkiksi avioliittojen kautta. *Porvoon yhteistä julkilausumaa* ei kuitenkaan tule pitää Euroopan yhdentymiskehityksen myötä syntyneenä ”kirkollisena versiona” Euroopan unionin asiakirjoista. Julkilausuma nousee, kuten edellä todettiin, uskosta Jumalaan, joka haluaa kristittyjen olevan yhtä näkyvällä tavalla. Maanosamme poliittinen, taloudellinen ja sosiaalinen yhdenyminen vain korostaa kirkkojen yhteyspykimysten merkitystä.

Mitä kontakteja on jo olemassa?

Ruotsin ja Englannin kirkot solmivat ehtoollisyhteyttä koskeneen sopimuksen jo vuonna 1920. Samansäiltöinen sopimus aikaansaatiin Suomen ja Englannin kirkkojen välille vuonna 1936, mikä johti mm. siihen, että joissakin suomalaisissa piispanvihkimyksissä on ollut mukana joku Englannin anglikaanisen kirkon piispoista. Myös eräillä muilla Pohjoismaiden ja Baltian luterilaistilla kirkkoilla on viralliset suhteet Englannin kirkkoon. Kaikki olemassaolevat sopimukset ovat kuitenkin erilaisia ja niistä puuttuu yksi näkyvän yhteyden toteutumisen kannalta merkittävä seikka, kun ne eivät tarjoa mahdollisuutta **keskinäisesti vaihdettavaan virkaan**, joka tarkoittaa esimerkiksi englantilaisen anglikaanipapin ja suomalaisen luterilaisen papin oikeutta hoitaa virkaa toistensa kirkkoissa. Niinpä *Porvoon yhteinen julkilausuma* raivaa kaikille mukana oleville kirkkoille tietä yhdenmukaisuin ja syvempiin keskinäisiin suhteisiin.

Jo olemassa olevista yhteyksistä voi mainita, että anglikaaninen kristillisyyss vaikuttaa myös omassa maassamme, sillä tällä toimii n. 100 jäsenen suuruinen **Suomen anglikaaninen kirkko**. Se osallistuu Suomen eku-meenisen neuvoston toimintaan. Suomalaisella kristillisyydellä puolestaan on tukeva jalansija Brittein saarilla. **Lontoon suomalainen merimies-**

kirkko tarjoaa virkistymismahdollisuuksia paitsi merimiehille myös muille Englannissa matkaileville ja siellä väliaikaisesti työskenteleville. Brittein saarilla vakinaisesti asuvia suomalaisia yhdistää **Suomen kirkon kiita**, joka järjestää mm. lauantaikouluja toisen polven ulkosuomalaisille suomen kielen taidon ylläpitämiseksi sekä alueellisia jumalanpalveluksia eri puolilla Britanniaa. Luterilaiset ja anglikaaniset teologit ovat myös tavanneet toisiaan **anglo-skandinaavisen teologikonferenssin** puitteissa ja työskennelleet yhdessä kansainvälisissä **kirkkoliitoissa**. Kirkkojen johtajat ovat myös **vieraillleet** toistensa luona, esim. arkkipiispa George Carey vieraili Suomessa huhtikuussa 1994.

Millaisia Brittein saarten anglikaaniset kirkot ovat?

Suomen evankelis-luterilaisella kirkolla ja Brittein saarten anglikaanikirkkoilla on paljon yhteistä sekä niiden historiassa että jumalanpalveluselä-mässä. Lisäksi Englannin kirkolla on hyvin samanlainen yhteiskunnallinen asema kuin omalla kirkollamme Suomessa. *Porvoon julki-lausumassa* tuodaan julki yhteinen näkemys kirkon virasta ja tehtävästä alkamme maailmassa. On myös muistettava, että kaikki osapuolikirkot ovat jäjesjysmuodoltaan **episkopaalisia** eli niissä piispat hoitavat omaan alueeseensa eli hiippakuntaansa kuuluvia seurakunta. Brittein saarten anglikaanikirkkoja ovat Englannin kirkko, Irlannin kirkko, Skotlannin episkopaalinen kirkko ja Walesin kirkko.

Kuinka anglikaaninen kirkko syntyi?

Sekä luterilaisuus että anglikaanisuus syntyivät uskonpuhdistuksen myötä 1500-luvulla protestina silloisen roomalais-katolisen kirkon epäkohtina ymmärretyille käytännöille. Englannin hallitsijat kokivat erityisen ongelmalliseksi paavin aseman, joka keskiajalta lähtien oli kaiken aikaa vahvistunut heikentäen eurooppalaisten kuningasten ja keisarien arvovaltaa. Kirkon tilannetta pidettiin ristiriitaisena: tulisiko sen totella oman maan hallitsijaa vai kaukana Roomassa asuvaa paavia. Kuningas Henrik VIII ajautui lopulliseen väliin koon Rooman kanssa ja hänen omistui muuttaa lainsäädäntöä niin, että alamaisuudesta kuninkaalle tuli sekä siviili- että kirkollisen oikeuden perusta.

Anglikaanisuus vakiintui Englannissa kuitenkin vasta kuningatar Elisabet I:n hallituskaudella saavuttaen näihin päiviin asti säilyneen perustunteensa "keskitien" ratkaisuna. Pitkästi poliittisista syistä välttämättömäksi käynyt uskonpuhdistus merkitsi irtautumista Rooman kirkon vaikutuspiiristä, mutta kuningatar ei kuitenkaan halunnut edetä niin pitkälle uudistuksissaan kuin "puritaaneiksi" nimitetty kirkon jäsenet olisivat halunneet. Nämä nimittäin pyrkivät "puhdistamaan" (pure=puhdas) Englannin kirkon kaikista roomalais-katolisiksi mielletyistä vaikutteista. Elisabet I:n ajama "keskitien" ratkaisu toisaalta säilytti monet vanhat rakenteet, kuten piispanviran, ja toisaalta se hylkäsi paavin arvovaltavaatimukset. Mannermaan uskonpuhdistuksen opit haluttiin siis soveltaa Englannin kansallisiin oloihin niin, että perinteistä tarvitsi luopua mahdollisimman vähän.

Englannin kirkollisen kehityksen myötä myös **Walesissa** anglikaanisuus sai vankan jalansijan. Yhteyks oli jopa niin tiiviit, että itsenäinen Walesin kirkko syntyi vasta vuonna 1920. **Irlannissa** uskonpuhdistus ei saanut suurta kannatusta, sillä roomalais-katolisuus säilyi väestön valtauskontona. **Skotlannissa** anglikaanisuuden muotoutumisista ei haitannut ainoastaan vahva roomalais-katolisuus vaan myös epäitaisuus siitä, tulisiko uskonpuhdistuksen kirkon olla jäjesjysmuodoltaan presbyterinen (maallikkojohtajien eli presbyterien johtama) vai episkopaalinen (piispojen johtama). Kiista päättyi sekä presbyterisen Skotlannin kansankirkon että pieneen episkopaalisen kirkon vakiintumiseen. Näistä edellinen edustaa reformoitua ja jälkimmäinen anglikaanista traditiota.

Mihin asiakirjoihin anglikaanit perustavat oppinsa?

Anglikaanisilla kirkkoilla ei ole luterilaisten tunnustuskirjojen kaltaisia virallisia oppikokoelmia. Raamatun, kolmen vanhan kirkon uskontunnustuksen (Nikaian-Konstantinopolin tunnustus, Apostolinen ja ns. Athanasoksen uskontunnustus) rinnalle syntyivät kuningatar Elisabet I:n aikana muut anglikaanisuuden tärkeimmät, yhä käytössä olevat kirkolliset perusdokumentit, Yhteinen rukouskirja (Book of the Common Prayer) ja oppikokoelma 39 Uskontoartiklaa (39 Articles of Religion). Niiden ei katsota edustavan mitään oleellisesti uutta teologiaa, vaan ne ymmärretään katkeamattoman apostolisen opin ilmauksina saarivaltion omiissa oloissa. Oppiperustaan kuuluu lisäksi katekismus. *Porvoon yhteisen julki-lausuman*

toteutumisen kannalta on erittäin arvokasta, että luterilaiset ja anglikaaniset kirkot eivät koskaan ole lausuneet toisilleen oppituomioita.

Noin joka kymmenes vuosi maailman anglikaaniset piispat kokoontuvat ns. **Lambeth-konferenssiin** (Lambeth on Canterburyn arkkipiispan Lontoon-asunnon nimi) keskustelemaan kirkon opista ja tulkitsemaan sitä ajankohtaisten ilmiöiden valossa. Konferenssin päätökset eivät kuitenkaan sido tai velvoita kirkkoja. Vuonna 1888 kyseinen piispojen kokous hyväksyi ”Lambethin nelikulmion”, asiakirjan, jossa neljässä kohdassa ilmaistaan anglikaaninen näkökulma Kirkon ykseyteen vaadittavista oleellisista seikoista. Niitä ovat a) *Raamattu* pelastumiseen tarvittavien asioiden riittävänä lähteenä ja uskon ylimmäisenä normina, b) Apostolinen sekä *Nikean uskonnunsiunukset*, c) Kristuksen asettamat kaksi sakramenttia, *kaste ja ehtoollinen*, sekä d) *historiallinen episkopaatti* (piispuus), jota on lupa soveltaa käytäntöön paikallisesti kunkin kansakunnan tarpeita vastaavalla tavalla. Ekumeenisissa keskusteluissa Lambethin nelikulmio on anglikaanille merkittävä lähtökohhta, joka on otettu huomioon myös *Porvoon yhteisessä julkilausumassa*.

Millaisia korostuksia anglikaanisuus sisältää?

Anglikaanisen kirkon historiassa on esiintynyt voimakkaita herätysliikkeitä, jotka ovat luonteeltaan toisenlaisia kuin suomalaiset herätysliikkeet.

Englannissa 1700-luvulla syntynyt herätys jakautui sient, että sen vapaa-kirkoksi muodostunutta osaa kutsutaan **metodisimiksi** ja kirkkoon jäänyttä osaa **evankelikaaliseksi** liikkeeksi. Evankelikaalisuutta kutsutaan toisinaan myös **matalakirkollisuudeksi**. Se painottaa henkilökohtaista kääntymistä, Raamatun arvovaltaa ja saarnan merkitystä. Se edustaa reformoidun kristillisyyden perinteitä anglikaanisuudessa. Toinen herätysliike on Oxford-liikkeen pohjalta syntynyt **anglokatolisuus**, joka korostaa anglikaanisuuden yhteyksiä roomalaiskatoliseen kirkkoon. Anglokatolisuutta laajempi ilmiö on **korkeakirkollinen** suuntaus, jossa korostetaan tradition merkitystä kirkon järjestysmuodossa ja liturgiassa. **Laaveakirkollisuuden** pyrkimyksenä on tulkita anglikaanisuuden oppeja ja Raamattua väljästi ja vapapainielisesti, toisinaan yhteiskunnallisia näkökohtia korostaen.

Miten anglikaanisuus eroaa luterilaisuudesta?

Edellä on jo mainittu kirkkojamme yhdistävinä asioina syntyvaiheiden samankaltaisuus, jumalanpalveluselämä sekä se yhteiskunnallinen asema (kansankirkkoluonne), joka useimmilla osapuolikirkkoilla on. Eroavuuksiakin luterilaisuuden ja anglikaanisuuden välillä on olemassa. Niistä huomattavin on ollut kysymys historiallisesta piispalisesta suksessiosista. Sillä tarkoitetaan kaikkeaaltona piispanvihkimysten keijua, jonka alkuperästä apostolit käteen päälle panemisella vihkivät ensimmäiset, sittemmin piispoiksi nimetyt johtajat. Nämä apostolisen vihkimyksen saaneet vihkivät sitten samalla tavalla virkaan seuraavat piispat, jne. Suksession korostamisella on pyritty varmistamaan, että jokainen piispa ja hänen alaisensa voisivat vakuuttua oman kirkkonsa apostolisesta alkuperästä. Niinpä anglikaanit pitävät suksessiota erityisenä merkinä, joka turvaa sen, että kirkko on ja pysyy apostolisena, aiona ja alkuperäisenä.

Anglikaaniset kirkot ovat historian vaiheissa säilyttäneet historiallisen piispalisen suksession, mutta Pohjoismaiden luterilaississa kirkkoissa tilanne on ollut vaihtelevampi. On kuitenkin muistettava, että historiallisen suksession korostaminen on anglikaanisessa kirkossa suhteellisen nuori ilmiö. Suomessa, Ruotsissa, Virossa, Latviassa ja Lietuasssa suksessio on säilynyt tai se on otettu lyhyen katkon jälkeen uudelleen käyttöön, mutta Tanskassa, Norjassa ja Islannissa se katkesi uskonpundistuksen aikana. *Porvoon yhteisessä julkilausumassa* myönnetään kuitenkin, että myös viimeksi mainituissa kirkkoissa piispalinen järjestys ja ennen uskonpuhdistusta perustetut piispanistuimet hiippakuntineen on tietoisesti säilytetty. Julkilausuman suurimpänä ekumeenisena edistysaskeleena onkin pidettävä tätä sovittelevaa ja ymmärtävää näkemystä piispan virasta, historiallisesta suksessiosista ja sen toteutumisesta eri kirkkoissa.

2. PORVOON YHTEISEN JULKILAUSUMAN SISÄLTÖ

Porvoon yhteiseen julkilausuman rakenne on yksinkertainen. Puheenjohtajien alkusanat kertovat neuvottelujen taustoista, päämäärästä ja kehityksestä. Ensimmäisessä luvussa kuvailaan lähtökohdita ja taustoja, toinen ja kolmas luku tuovat julkil mukana olevien kirkkojen yhteisen ymmärryksen näkyvän yhteyden tavoitteista ja kristillisestä uskosta. Neljännessä luvussa käsitellään sopimusta asiasta, joka tähän asti on ollut suurin yksittäinen ongelmakohdita luterilaisten ja anglikaanien välillä, nimittäin episkopaattia eli piispanvirkaa kirkon apostolisuuden ilmentymänä ja palvelijana. Viimeinen luku sisältää julistuksen, jonka hyväksymiseen kirkkoja kutsutaan.

Ensimmäinen luku: Lähtökohdita

Tässä julkilausuman ensimmäisessä osassa selitetään, miksi juuri 1990-luku tarjoaa erityisen mahdollisuuden läheisempään kirkkojen väliseen yhteyteen.

- * Monet Pohjoismaiden ja Brittein saarten kirkot ovat jo kauan sitten solmineet keskinäisiä yhteyksiä. Lisäksi niiden elämä ja toiminta ovat hyvin samankaltaisia. Kirkkojen yhteyden perustuu viime kädessä yhteiseen apostoliseen perintöön, joka juontaa juurensa ensimmäisiltä kristillisiltä vuosisadoilta.
- * Teologiset keskustelut ovat osoittaneet, kuinka paljosta kirkot ovat yksimielisiä, ja samalla ne ovat auttaneet historiallista piispaallista suhteista koskevan erimielisyyden selvittämisessä.

- * Maanosamme uusi tilanne haastaa Pohjois-Euroopan kirkkoja yhteiseen lähetys- ja palvelutehtävään, jota on yksityiskohdaisemmin kuvattu kohdassa 10.

Julkilausumassa **lähetys**-termiä käytetään laajassa merkityksessä. Kyse ei ole vain muissa maanosissa tehtävästä lähetystyöstä ja yhteistoiminnasta siinä. Kirkon elämä on Jeesuksen lähetyksikäsken toteuttamista myös omassa ympäristössä.

Keskustelukysymyksiä ensimmäiseen lukuun

- *Mitä mieltä olet väittämästä, että juuri nykyinen aika haastaa kirkkoja etsimään syvempää keskinäistä yhteyttä?*
- *Mitä ajattelet kohdassa 10 lueelluista uusista tehtävistä ja mahdollisuuksista, joita kirkkojemme sanoiaan kohtaan? Puuttuuko niistä mielestäsi jokin oleellinen asia?*

Toinen luku: Kirkon olemus ja yhteyden

Toisessa luvussa esitellään kirkon olemusta koskeva yhteisymmärrys ja kuvailaan sitä näkyvää yhteyttä, jonka tavoittelemiseen on sitouduttu. Tämä näkemys kirkon olemuksesta ja yhteydestä

- *perustellaan Raamatun sanomalla;*
- *pitää kirkon yhteyttä Jumalan lahjana ja osallistumisena Jumalan omaan kolmiyhteiseen elämään, mistä käytetään kreikkantilaisia nimityksiä koinonia;*
- *edellyttää, että yhteyden tulee näkyväksi apostolisen uskon yhteisessä tunnustamisessa ja sakramenttien yhteisessä viettämisessä. Näkyvään yhteyteen kuuluvat myös yhteinen virka ja kestävä neuvonpito;*
- *osoittaa, että yhteyden on annettu erilaisuuden keskelle. Julkilausumassa annetaan kirkkoille lupa säilyttää omat erityispiirteensä, jotka eivät kuitenkaan estä yhteyden toteutumista. Tästä ajateltavasta käytetään nimityksiä sovittu erilaisuus.*

Jumalan omalla kolmiyhteisellä elämällä takoietaan Isän, Pojan ja Pyhän Hengen välistä rakkauden täyttämää yhteyttä, johon kirkon ykseys viime kädessä perustuu. Tämä merkitsee, että kirkon syvintä olemusta ei koskaan voi tyhjentävästi inhimillisen kielen ja ajattelun keinoin selittää - se säilyy pohjimmiltaan salaisuutena.

Keskustelukysoyksii toiseen lukuun

- *Kuuluuko nkkyvvn ykseyden eisminen mielestii olennaisella tavalla kristilliseen uskoon?*

- *Mitii ajattelet tiiin luvun esille nostamasta ykseydestii? Voiko todellisen ykseys mielestii toteutua, jos kirkot siihytviivii erityispiirteensii?*

Kolmas luku: Yhteiset uskon tulkinnat

Kolmannessa luvussa on lueteltu kaksitoista kirkkojen uskoon ja kiiytii-tiiin liittyvii piiiisiiia, jotka ovat osapuolille yhteisii:

- Raamattu todistaa Jumalan ilmoituksessa Jeesuksessa Kristuksessa ja se sisiiitii kiiiken pelastuksen kannalta viiitiiimiiitiiin.
- Jumalan tahto ja kiiiky kehottavat meii rakastamaan hiiitii ja liihimiiisiiimme. Syntisii ihimisii olemme riippuvaisia hiiien armostaan. Tiiisii kohdassa tulee esille luterilainen korostus laista ja evankeliumista.
- Evankeliumin sisiiitii on, etti Jeesuksessa Kristuksessa Jumala rakastaa maailmaa ja pelastaa sen. Meiidii vanhurskautetaan yksin armosta uskon kautta Kristuksen tiihden, miiikii seurauksena syntyy hyviitii tekoja. Vanhurskautumista ja pyhiytii ei siis eroteta toisistaan: ne molemmat ovat Jumalan tyiiitii meisii.
- Hyviikyimme kirkon uskon, joka on kautta aikojen ilmaistu historiallisissa uskontunnustuksissa ja joka on vahvistettu kirkkojemme omisissa oppimiiitiielmisii. Niiin sekii luterilaiset etti anglikaaniset kirkot hyviikyvii toisiensa piiitiiunnustukset oikeina ja apostolisina.

- Tunnustamme ja vieitiiimme apostolistia uskoa liturgisessa jumalanpalveluksessa, jolla on pitkiiitii yhteinen tausta ja yhteiset muodot niiin luterilaisissa kuin anglikaanisissakin kirkkoissa.

- Jumala on perustanut kirkon ja piiitii siiitii yllii sanan ja sakramenttien kautta.

- Sekii luterilaisessa etti anglikaanisessa perinteessii kastetta seuraa konfirmaatio. Lapsikastetta arvostetaan molemmissa tunnustuskunnissa. Vaikka konfirmaatiokiiytiiinnii perinteet hiieman poikkeavatkii toisistaan, niiden todetaan sisiiitiiivii yhteisii piirteinii Jumalan kiiusun, kastetunnustuksen uudistamisen ja rukouksen konfirmoitavien puolesta.

- Uskomme Kristuksen ruumiin ja veren olevan todellisesti, ei vain vertauskuvallisesti, lsiinii, kun ne jaetaan ja vastaanotetaan leiviiin ja viiniin muodossa Herran ehtoollisella.

- Kaikkia kirkon jiiisiiitii kiiutsitaan osallistumaan sen apostoliseen tehtiiiviiin Jumalan kansan yhteisen pappouden toteutumiseksii.

- Virka, johon piiispat, papi ja diakonit on vihiity, palvelee koko Jumalan kansan pappetta, joka on annettu kaikkien kristittyjen tehtiiiviiksi. Viralla on siis oleellinen yhteys paitii Kristukseen myiiis siihen seurakuntaan, kristittyjen joukkoon, jota se palvelee.

- Pastoraalisen kiiisennan virka on viiitiiimiiitiiin kirkon ykseydelle ja apostolisuudelle. Virkaan vihiity hoitaa hiiinelle uskottua seurakuntaa ja huolehtii siiitii. Piiispan virka on merkki pyrkimyksestiiimme Jumalan johdatuksessa varmistaa Kirkon jatkuvuus apostolisessa eliiimissii ja todistuksessa.

- Yhteinen toivomme Jumalan valtakunnan lopullisesta toteutumisesta velvoittaa meiiitii nyt tyiiiskentelemiiin oikeudenmukaisuuden ja rauhan toteutumisen sekii luonnon siiilymisen hyviiksi.

Kolmas luku sisiiitiiitii tiiikeiiin periaatteellisen kannan, jolle *Porvoon yhteisen julkilausuma* jo edellii mainitun sovitetun erilaisuuden ajatuksen ohella perustuu, nimittiiin sen, etti tiiikeimmisii oppiiin liittyviiistii kysy-

myksistä on vallittava yksimielisyys. Tätä kutsutaan **riittäväksi oppikon-sensukseksi**.

Kysymyksiä kolmanteen lukuun

- *Tulevaiko luterilaisuuden näkökulmat riittävästi esille kuvatuissa yhteisen uskon tulkinnoissa?*

- *Puuttuko yllä mainituista yhteisen uskon pääasioista jotakin oleellista?*

Neljäs luku: Piispuus kirkon apostolisuuden palveluksessa

Porvoon yhteisen julkilausuman neljäs luku on asiakirjan tärkein, koska se tarjoaa ratkaisun luterilaisten ja anglikaanisten kirkkojen suhteita tähän asti eniten rasittaneeseen asiakokonaisuuteen, kysymykseen piispuudesta. Kuten jo aiemmin on todettu, historiallisen sukseesion puuttuminen piispan virasta ja virkaanvihkimyksistä on anglikaanisella puolella koettu keskinäisten suhteiden rasitteeksi ja esteeksi näkyvälle ykseydelle. Vaikka asiakirjan neljäs luku ei tuo kovin paljon uutta luterilaiseen ymmärrykseen piispanvirasta, se korostaa uudella tavalla piispuden merkitystä kirkon elämälle.

Piispuutta käsitellään viidessä kohdassa:

A. Piispanvirka ei ole ainut merkki kirkon apostolisesta jatkuvuudesta, joka julkilausumassa ymmärretään hyvin laajana kirkon elämän kokonaisuutena. Piispuus **palvelee** kirkon elämän jatkuvuutta, johon nähdén virka on siis alisteinen. Tautstalla on vakainuus, että kirkko lakkaa olemasta, jos sen yhteys apostoliseen alkuperäänsä katkeaa. Apostolisuudella ei ymmärretä kuviteltua siirtymistä parin tuhanen vuoden taakse eikä ihanteena pidetä alkuseurakunnan olojen jäljittelyyrkimyksiä. Kirkon apostolisen perinteen oleelliset yksistyiskohdat on lueteltu julkilausuman kohdassa 36.

B. Apostolinen virka on Jumalan lahja kirkolle, jolle jokainen virkaanvihkiminen merkitsee Jumalan kehotusta pysyä uskollisena sille annetulle tehtävälle. Piispanvirka palvelee kirkon apostolisuutta erityi-

sellä tavalla, koska juuri piispan tehtävänä on uskon hoitaminen ja puolustaminen sekä kirkon työn johtaminen. *Porvoon yhteisen julkilausuma* käyttää piispan tehtävistä nimitystä ”piispallinen kaitsesta”. Piispanvirka on ”siltä”, joka yhdistää piispan oman alueen, hiippakunnan, kansalliseen kirkkoon ja edelleen maailmanlaajaan kirkkoon.

C. Piispanvirkaa pidetään osana apostolisuuden jatkuvuutta, jonka tehtävänä on palvella koko kirkon apostolisuutta. Piispanvirassa ”tiivisty” kirkon usko apostoliseen perustansa ja Jumalalta saamaansa tehtävään.

D. Sekä historiallinen piispallinen sukseessio että muut jatkuvuuden muodot varmistavat, että kirkko pysyy uskollisena saamalleen tehtävälle. Piispallinen sukseessio on **merkki**, osoitus toisaalta Jumalan huolepidosta kirkkoan kohtaan ja toisaalta kirkon uskollisuudesta Jumalaa kohtaan. Ertvrisen tärkeä on kohta 52, jossa tunnustetaan myös niiden osapuolikirkkojen apostolisuus, joissa historiallinen piispuden sukseessio on katkenut.

E. Saavutettu yksimielisyys, jota *Porvoon yhteisen julkilausuman* toinen, kolmas ja neljäs luku kuvaavat, haastaa luterilaisia ja anglikaanisia kirkkoja tunnustamaan toistensa virat ja niiden apostolisuuden. Asiakirjan menetelmä, jolla yhteisymmärrykseen on päästy, eli riittävä yksimielisyys opista ja ”sovitettun erilaisuuden” ajatus, ker-tautuu tässä päätösjaksossa.

Julkilausuman kuvaus piispanvirasta korostaa sen sielunhoidollisuutta ja pastoraalisuutta, kun taas viran hallinnollinen valta nähdään niille alisteisena palvelijana.

Kysymyksiä neljänteen lukuun

- *Mitä ajattelet julkilausuman antamasta piispanviran kuvauksesta? Mitä emestään tuttua siinä on? Entä mitä uutta? Saako yleisen pappouden ajatus kylliksi sijaa?*

Viides luku: Kohti lähempää ykseyttä

Porvoon yhteinen julkilausuma huipentuu luvun alussa olevaan *Porvoon julistukseen*, joka on varsinainen osapuolikirkojen hyväksyttäväksi jätetty asiakirja. Oppikysymyksistä käydyt, yhteisymmärrykseen päätyneet neuvottelut sekä pyrkimys kirkkojen elämän ja toiminnan ykseyteen tiivistävät Julistuksen kuuteen tunnustus- ja kymmenen sitoutumiskohtaan.

Aluksi osapuolikirkot tunnustavat toisensa apostolisisiksi, todellisisiksi Kristuksen maailmanlaajan kirkon jäseniksi. Sitten todetaan armonvälineitä, Jumalan sanaa sekä kasteen ja ehtoollisen sakramentteja, hoidettavan kaikissa kirkkoissa aidosti. Kunkin kirkon apostolisuus, virka, piispuus ja sen jatkuvuus eli suksessio tunnustetaan.

Tämän jälkeen kuvataan, mihin edellä mainittu toinen toisensa tunnustaminen käytännössä johtaa. Julkilausuman hyväksyminen merkitsee vasta-vuoroista sitoutumista yhteiseen elämään ja tehtävään; pitämään toisensa kastettuja jäseniä kuin omiaan; suomaan mahdollisuuden piispallisesti vihityille diakoneille, papelle ja piispoille hoitaa virkaa toisessa kirkossa jos muut edellytykset, kuten kutsu ko. tehtävään ja kielitaito, täytyvät; kutsumaan toisen kirkon piispaan oman kirkon piispanvihkimykseen; jatka-maan keskinäistä neuvonpitoa.

Porvoon yhteisen julkilausuman henkeä kuvaa osuvasti sitoutumiskohta (vii), jossa toisaalta myönnetään, että diakonian virasta ei vielä vallitse täysin yhteisiä näkemyksiä, mutta että toisaalta siihen sitoudutaan pyrkimään. Diakonian virka sisältää anglikaanisissa kirkkoissa liturgisia tehtäviä jumalanpalveluksissa, ja se muodostuu usein eräänlaiseksi välivaiheeksi papin virkaan. Luterilaisten kirkkojen diakonian virassa korostuu puolestaan rakkaudenpalvelu. Sekä luterilaisissa kirkkoissa että ekumeenisissa yhteyksissä tulkitaan parhailaan diakonian viran luonnetta sekä sen suhdetta papin ja piispan virkaan.

Viides luku päättyy suositukseen neuvottelujen päätösvaliineessa toteutettavista liturgisista juhlallisuuksista, joiden tarkoituksena on kuvastaa saavutettua yhteisymmärrystä ja ykseyttä. Porvoon julkilausuman sanotaan olevan vain yksi askel kohti laajempaa kirkkojen välistä yhteyttä, johon osapuolikirkot sitoutuvat pyrkimään.

Kysymyksiä viidenteen lukuun

- Mitä, mitä Porvoon yhteisen julkilausuman sitoumukset voisivat merkitä käytännössä a) Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa, ja b) omassa kotiseurakunnassasi. Mitä mahdollisuuksia avautui niille, jotka matkailivat tai asuivat Brittein saarilla?

- Olisiko sinä valmis hyväksymään Porvoon yhteisen julkilausuman? Miksi?

3. PÄÄTTEKSI

Julkliausumaa lukiessa voi herätä kysymys, onko kirkkomme sen myötä sitoutumassa johonkin luterilaisuuden kannalta vieraaseen. Oman perinteemme historiassa anglikaanisten kirkkojen omaksumaa liturgian ja kirkon perinteen korostusta on joskus oudoksuttu. Luterilaisuudessa on ollut lisäksi taipumus ymmärtää uskonpuhdistuksen raamatuperiaate anglikaanisuutta kapeammin, kun sen on katsottu väheksyvän tradition ja inhimillisen järjen merkitystä teologisessa työskentelyssä.

Porvoon yhteisen julkliausuman päätyneet neuvottelut luterilaisten ja anglikaanien välillä ovat kuitenkin osoittaneet, kuinka paljon kirkollamme on yhteistä. Tätä on selostettu yksityiskohtaisesti asiakirjan kolmannessa luvussa. Saavutettu yhteisymmärrys eri opinkohdista ja ennen kaikkea piispuudesta ja sen historiallisesta jatkuvuudesta ei merkitse luterilaisen tunnustuksen muuttamista. Sen sijaan se on osoitus anglikaanisen virkakäsityksen huomattavasta avartumisesta, kun se julkliausuman mukaan voi nyt hyväksyä myös niiden luterilaisten kirkkojen piispuuden, joissa historiallinen suksessio on jossakin vaiheessa katkenut.

Porvoon yhteistä julkliausumaa luonnehtivat seuraavat näkökohdat:

- * Julkliausuma ei merkitse osapuolikirkkojen yhdistymistä yhdeksi suureksi pohjoiseurooppalaiseksi anglikaanis-luterilaiseksi kirkoksi. Kunkin kirkon oma tunnustuspohja ja erityispiirteet säilyvät.
- * Julkliausuma ei kuitenkaan ole pelkkä suositus, jossa toivotaan osapuolikirkkojen etsivän läheisempää yhteyttä toisiinsa. Olennaisissa asioissa yhteys on jo löydynt. Asiakirja haluaa ottaa vakavasti uskon, että Jumala tahoo kristittyjen olevan yhtä.

- * Julkliausuma on kahta erilaista uskonpuhdistuksen suuntaa, luterilaisia ja anglikaaneja, yhdistävä asiakirja, jossa saavutetun opillisen yhteisymmärryksen pohjalta *sitoudutaan* laajemmin ja syvemmään näkyvän yhteyden toteuttamiseen käytännössä. Siksi keskinäiset neuvottelut ovat tärkeitä myös jatkossa, mikä todetaan *Porvoon julkliausun* viimeisissä sitoutumiskohdissa.

Porvoon yhteisen julkliausuman hyväksyminen osapuolikirkkoissa merkitsee käytännössä suurta ekumeenista edistysaskelta, joka palvelee laajemminkin kirkkojen välisiä yhteyspyrkimyksiä. Omalle Suomen evankelis-luterilaiselle kirkollemme tarjoutuu sen kautta tilaisuus aktiivisesti rakentaa Kristuksen maailmanlaajaa kirkkoa.

Julkliausuman hyväksyminen avaa myös paikallis seurakunnillemme mahdollisuuden laajentaa ja syventää omia yhteyksiään Brittein saarten anglikaanisiin kirkkoihin, niiden hiippakuntiin ja seurakuntiin. Voimavarojensa mukaan ne voivat ryhtyä suunnittelemaan näiden yhteyksien toteuttamista sekä pohtimaan, miten Porvoon yhteinen julkliausuma tulisi ottaa huomioon seurakuntien omassa jumalanpalveluselämässä ja muussa toiminnassaan.

Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja

1995:1 Nuorten isetuhokäyttäytyminen ja kirkon nuorisotyö

1995:2 Opas Porvoon yhteiseen julkilausumaan

Tilaukset os:
Julkaisu- ja AV-myynti,
PL 185, 00161 Helsinki
p. 90-180 2315
f. 90-180 2454